

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.

_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)

« _____ » _____ 202__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітньо-професійної програми «Банківська справа»

на тему: «Сучасний стан і тенденції розвитку вітчизняної банківської системи в умовах війни»

Здобувачки групи БС-91а

Пасько Анастасії Віталіївни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Анастасія Пасько

Керівник   доцент, к.е.н. Є.Ю. Мордань   _____

Суми 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1. Теоретичні аспекти функціонування банківської системи України.....	9
2. Аналіз основних показників розвитку банківської системи.....	Помилка! Закладку не визначено.
3. Діджиталізація в банківському секторі під час воєнного стану ...	Помилка! Закладку не визначено.
4. Перспективи розвитку банківської системи України в умовах війни	32
Висновки	36
Список використаних джерел	Помилка! Закладку не визначено.

ВСТУП

Українська банківська система динамічно розвивалася після подій 2014 року, незважаючи на труднощі, спричинені пандемією Covid-19, яка вплинула на окремі показники, але не на загальну динаміку. 2021 рік банки завершили з прибутками і лише з дуже невеликою кількістю банків у стані ліквідації, що створило чудову основу для подальшого зростання, зниження кредитних ставок, дедоларизації економіки та впровадження нових фінансових інструментів.

Все змінилося 24 лютого 2022 року. росія, не оголошуючи війни, зранку підступно напала та почала захоплювати територію України. У перший день війни її війська підійшли до столиці Києва. Це створило великий тиск на банківську систему, систему електронних платежів і валютний ринок. У роботі проаналізовано основні заходи, вжиті Національним банком України в перші дні бойових дій щодо стабілізації фінансових ринків, забезпечення безперебійної роботи банківської системи та забезпечення виконання всіх можливих функцій. Завдяки цим діям навіть у розпал війни вчасно здійснювалися всі соціальні та внутрішні розрахунки, стримувалась різка девальвація національної валюти, фінансувалися військові видатки державного бюджету України. Ці дії були унікальними і вимагали ретельного аналізу їх результатів.

Таким чином, український приклад підтримання стійкості банківської системи в умовах війни, проаналізований у цій роботі, може бути корисним для інших країн, які можуть опинитися в подібних умовах.

Дослідженню проблеми тенденцій розвитку банківської системи приділяється увага багатьох науковців, таких як: Савлук М.І., Герасимович А.М., Михайлюк Р.В., Коваленко В.В., Парасій-Вергуненко І.М., Науменкова С.В., Міщенко С.В., Школьник О.В., Кривенко Л.В., Зверяков І.М., Парасій-

Вергуненко І.М., Погорєлова Т.В., Дзюблюк О.В., Прімо́стки Р.В., Васи́льєвої Т.А., Леонова С.В..

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних засад функціонування банківської системи України, аналіз основних показників її розвитку, виявлення проблем та пошук шляхів їх вирішення в умовах війни.

Виходячи із поставленої мети, перед нами виступають наступні завдання:

- охарактеризувати теоретичні аспекти функціонування банківської системи України в кризовий період
- здійснити аналіз основних показників розвитку банківської системи України
- дослідити питання діджиталізації в банківському секторі під час воєнного стану
- виокремити проблеми і перспективи розвитку банківської системи України в умовах війни.

Предметом у роботі є теоретична та практичні основи функціонування банківської системи України в умовах війни.

Об'єктом є процес функціонування банківської системи України в умовах повномасштабного вторгнення.

У процесі дослідження та реалізації вищезазначених завдань використовувався монографічний метод та метод наукової абстракції – при обґрунтуванні теоретичних основ організації та функціонування банківської системи України, економіко-статистичний, порівняльний, аналізу і синтезу – при дослідженні основних показників розвитку банківської системи України.

Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах нормативно-правових документів та законодавчих актів, наукових публікацій та посібників вітчизняних і зарубіжних вчених, статистичних і аналітичних документів Національного банку України

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На цей день світ перебуває на етапі кардинальних трансформацій, що охоплюють різні сфери соціально – економічного життя жителів різних країн, результати яких неминуче позначаються на фінансовій системі різних рівнів, про що свідчать кризові явища та посилення рівень соціальної напруги в суспільстві. Усі ці деструктивні фактори негативно впливають на економічну стабільність у державі та рівень добробуту її громадян. Банківський сектор є найбільш схильним до трансформаційних змін та впливу зовнішніх і внутрішніх травм.

На сьогоднішньому етапі розвитку банківський сектор переживає значні перетворення у своїй структурі та зміни у підходах до організації своїх бізнес-процесів. Очікування клієнтів, еволюція технологій, зростання регуляторних вимог та кризові виклики у реальному секторі економіки разом створюють імператив трансформацій у банківській системі. Отже, банківська система України відіграє важливу роль у фінансовій системі країни, є необхідним компонентом господарського механізму.

При вивченні структури, принципів побудови та функцій банківської системи важливим етапом є вивчення шляху розуміння природи «банківської системи». Як показує аналіз економічної літератури, існує два підходи – інституційна та інституційна економіка (рис. 1.1). Відповідно до першого підходу під банківською системою слід розуміти групу банків, що її складають, складові кредитної системи. Зокрема, такого підходу дотримується Закон України «Про банки і банківську діяльність»[42], згідно з яким банківська система України включає Центральний банк (Національний банк України) та інші банки, включаючи філії іноземних банків, які засновані та функціонують відповідно до законодавства країни.

Підхід інституційної економіки передбачає розуміння банківської системи як сукупності економічних, правових та організаційних умов, які диктують необхідність системного регулювання банківської діяльності. Тобто основою формування банківської системи є заздалегідь розроблена концепція, згідно з якою кожен банк займає певне місце в системі.

Ми розглядаємо банківську систему як цілісний механізм, який взаємодіє з іншими системними структурами фінансових ринків як підсистемами більш загального зв'язку — економічною системою в цілому.

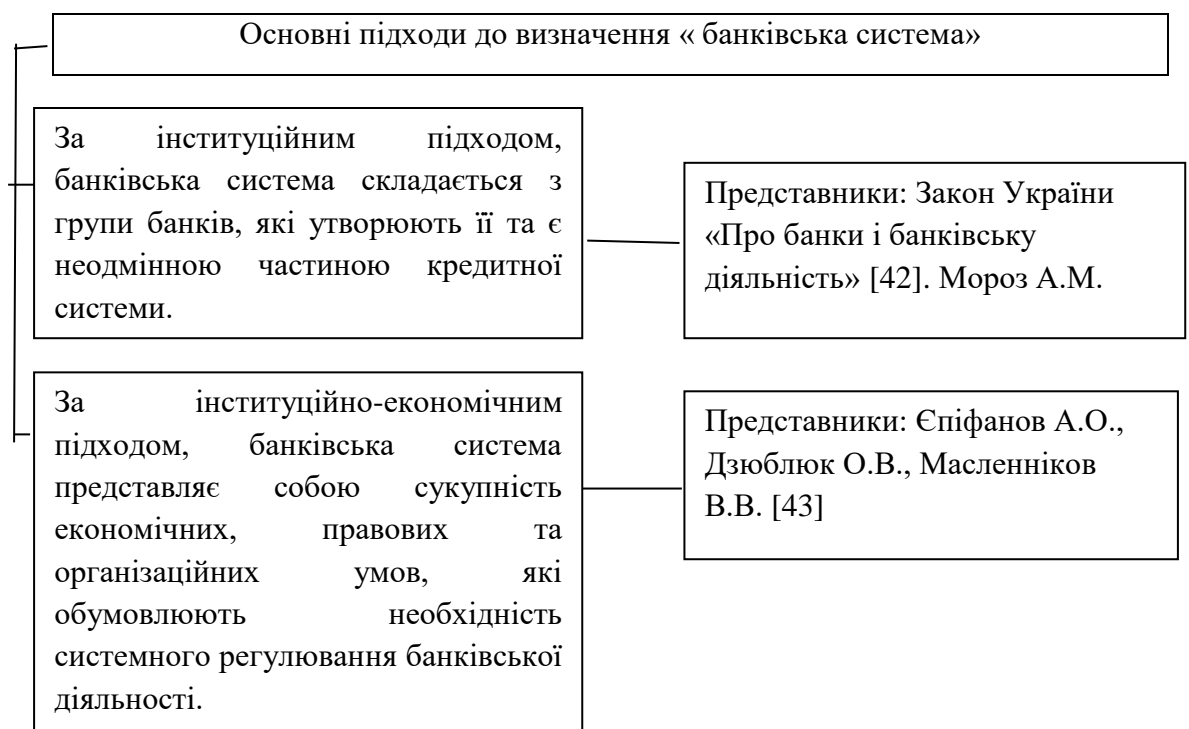

Рисунок 1.1 – Підходи до розуміння сутності поняття «банківська система»

Становлення банківської системи в Україні розпочалося з проголошенням незалежності у 1991 році. Зародилася законодавча база, яка дала змогу розвивати банківську діяльність в Україні. У 1991 році прийнятий Закон України «Про банки і банківську діяльність» закріпив юридичні засади функціонування банків, процедуру створення і основні принципи, за якими вони здійснюють свою діяльність [15]. 18 вересня 1991 р. Кабінет Міністрів

України затвердив постанову «Про створення потужностей для виготовлення національної валюти та цінних паперів», відповідно до якої було створено дирекцію з будівництва необхідних споруд [15].

Вся відповідальність за організацію роботи з виготовлення власних національних грошей покладалася на Національний банк України.

З переходом на ринкові принципи українські банки перетворилися з вузькоспеціалізованих на універсальні комерційні фінансові установи. Це призвело до розширення спектру послуг, удосконалення банківських технологій та якості обслуговування клієнтів [8, 9].

За своєю структурою банківська система України (рис. 1.2) подібна до структури банківського сектора Німеччини, який вважається одним із найпотужніших і стабільних у світі, оскільки рівень прострочених кредитів у цій країні не перевищує двовідсотковий поріг, менший лише в США та Японії [11].

Відповідно до чинного законодавства банківська система України поділяється на два рівні: перший рівень – Національний банк України (далі – НБУ), другий рівень банківської системи складають комерційні банки (КБ) та філії іноземних банків. На рисунку 1.3 зображена структура банківської системи.

Структура банківської системи на двох рівнях сприяє забезпеченню фінансової стабільності системи, знижує рівень ризику банківських операцій та гарантує основні права кредиторів і вкладників, які отримують вигоду від належного нагляду та нагляду з боку НБУ, який перевищує контроль КБ, її філій і діяльність філій іноземних банків на території країни.

В процесі роботи відносини між усіма перерахованими гравцями БС розвиваються в двох основних напрямках:

- вертикальний зв'язок між НБУ та всіма іншими елементами банківської системи;
- горизонтальні відносини між комерційними банками на основі конкуренції.

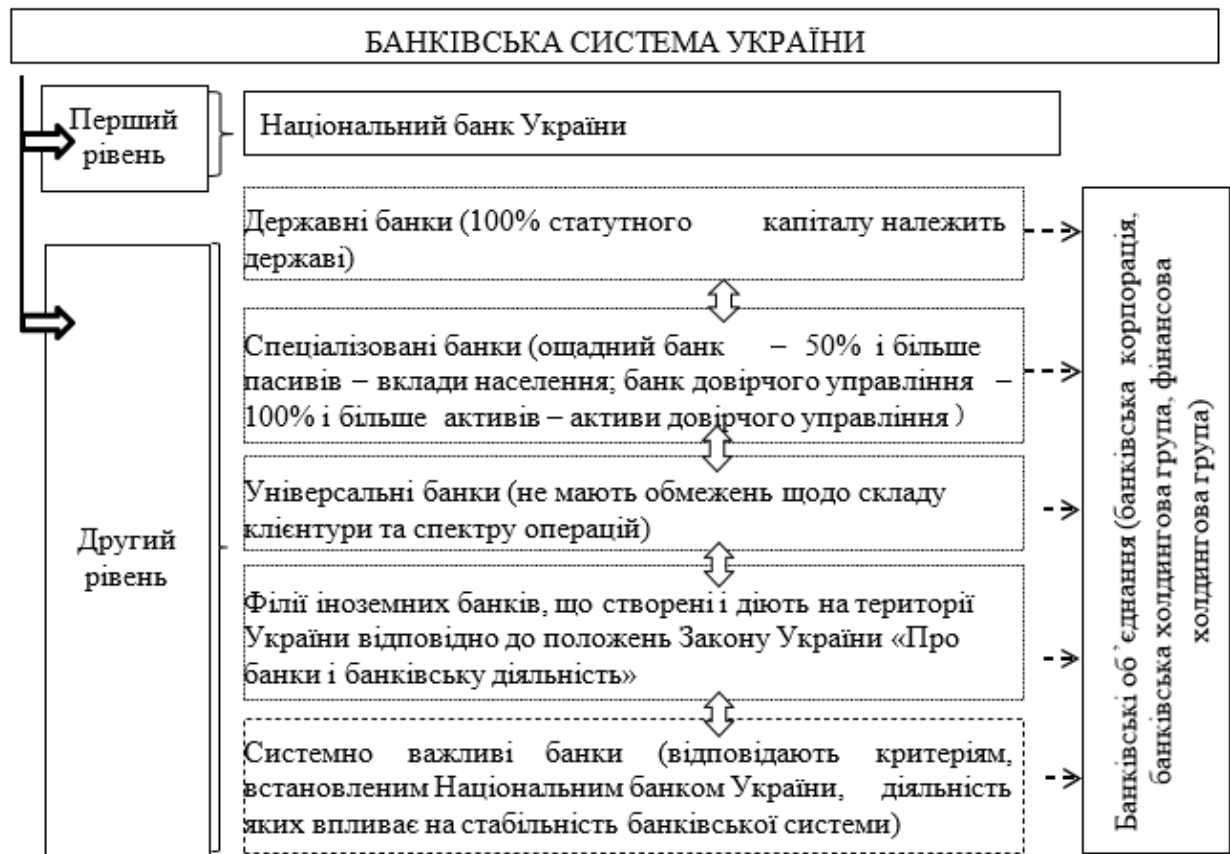

Рисунок 1.2 – Структура банківської системи України [42]

Незважаючи на розвиток та значні зміни в якісному та кількісному контексті банківської системи, її функціонування як системи ринкового типу перебуває в процесі розвитку. Вже сам цей факт свідчить про необхідність подальшого вдосконалення. Від механізму її функціонування залежить обґрунтованість та ефективність банківської системи (рис. 1.3).

Збереження існуючих умов розвитку банківської системи та постійне проведення політики вдосконалення можливі лише в системі стратегічного управління. У діяльності банків виявилася тенденція до підвищення ролі стратегії, стратегічних підходів і методів стратегічного управління бізнесом у контексті забезпечення їх конкурентних переваг. Потреба в стратегічному управлінні стає неминучою, головним чином, коли виникають нові цілі, яких неможливо досягти в рамках поточної стратегії.

Механізм функціонування банківської системи України	Стимулювання попиту на банківські послуги
	Контроль за динамікою монетарної пропозиції
	Фіксування фінансової стабільності та укріплення купівельної спроможності національної валюти
	Контррль та зниження рівня валюти та готівкових коштів в обігу
	Підвищення кредитної активності комерційних банків
	Покращення внутрішньої та зовнішньої стабільності національної валюти - гривні
	Поточне регулювання курсу валют та економічних стандартів
	Покриття бюджетного дефіциту

Рисунок 1.3 – Функціонування банківської системи України

Причини цього полягають у тому, що банкам часто важко в умовах швидких змін, з якими вони раніше не стикалися, визначити, який напрямок діяльності потребує вдосконалення та реформування, і який найкращий спосіб це зробити. Тому кожен банк повинен зробити власний стратегічний вибір, враховуючи як свої можливості та ризики, так і забезпечуючи ефективне управління та мінімізуючи витрати, пов'язані зі зміною стратегій управління.

Таким чином, автори розглядають зміст основних теорій банківської структури, її управління та функціонування, які допомагають економістам, банкірам і підприємцям краще зрозуміти систему банківської діяльності, а також як регулювати, розвивати і контролювати цілеспрямовані дії керівництва банку.

Ці теорії не завжди відповідають дійсності, але дають змогу зрозуміти реалії, з якими стикається світовий бізнес. Комбінація теорій використовується в практиці банківської справи для отримання найкращого результату.

При описі сучасного стану банківської системи України, варто відмітити, що політична та військова нестабільність, висока інфляція та загальна економічна нестабільність негативно вплинули на банківський сектор та діяльність банків, які працюють у країні. Крім цього, ще одним важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є

активна участь НБУ у функціонуванні банківської системи. За даними Національного банку України [12], станом на 1 серпня 2022 року в Україні діяло 82 комерційні банки. Їхня кількість не змінилася з початку 2023 року. Два з них отримали згоду НБУ на припинення банківської діяльності та перетворення у фінансові компанії. Ще два банки домовилися з НБУ про приєднання до інших банків. Після реалізації цих намірів кількість банків в Україні скоротиться до 78.

Банківський сектор економіки є невід'ємною складовою розвитку сучасних підприємств. Фінансові ринки стали як провідним чинником економічного зростання розвинених країн світу, так і основним фактором хаосу та нестабільності.

Аналіз сучасного стану банківської системи України та її порівняння з банківською системою Європейського Союзу викликає об'єктивну потребу конкретизувати нагальні проблеми та чинники, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектору. До найбільших проблем сучасної банківської системи можна віднести:

- зростає недовіра до банків;
- погіршується якість кредитного портфеля банків;
- негативний вплив політичних процесів;
- відбувається девальвація національної валюти;
- механізм рефінансування українських банків є суперечливим;
- кредитні ресурси в Україні дорожчають.

Згідно з опитуванням НБУ [12], українські банки здебільшого продовжують прогнозувати зростання корпоративного кредитування до середини 2023 року, про що повідомили 81% респондентів (баланс позитивних і негативних відповідей склав 37%) та зростання кредитування домогосподарствам – 67% (51% відповідей). Більшість респондентів не очікують змін у якості кредитних портфелів, але деякі банки сподіваються, що якість кредитів населенню помірно покращиться. Очікування щодо надходження депозитів залишаються такими: 57% (баланс відповідей 42%)

респондентів прогнозують зростання населення; 68% (баланс відповідей 34%) респондентів – збільшення коштів бізнесу.

З метою вирішення проблемних питань, що виникли в банківському секторі, та нормалізації його функціонування, далі представляємо систему заходів, спрямованих на стабілізацію економіки та відновлення довіри до банківського сектору. Ці заходи мають підвищити ефективність контролю та регулювання банківської системи. Нижче наведені основні заходи щодо покращення діяльності українських банків (рис.1.4).

Перший напрямок включає загальні заходи:
впровадження консолідованих заходів протидії нерегульованому фінансовому посередництву і забезпечення прозорості фінансових послуг;
підвищення фінансової грамотності серед населення та мікробізнесу;
сприяння налагодженню чесної конкуренції на регіональних фінансових ринках.
Другий, заходи, спрямовані на підвищення якості фінансових послуг:
розробка та просування на ринку нових інвестиційних послуг для населення;
мінімізація інвестиційних і кредитних ризиків;
прозорість ціноутворення та здешевлення інвестиційних кредитів;
розширення можливостей рефінансування через розширення каналів;
підвищення рівня кваліфікації персоналу та якості обслуговування шляхом проведення тренінгів для персоналу;
розкриття інформації в максимально повному обсязі.
Третій напрямок спрямований на заходи щодо підвищення доступності роздрібних фінансових послуг:
покращення доступності банківських кредитно-інвестиційних продуктів на територіальному просторі;
важливо підвищити доступність роздрібних фінансових послуг з метою розвитку фінансових послуг у малих містах;
розробка агентської моделі надання фінансових послуг, а також моделі дистанційного банківського обслуговування;
розвиток технологій електронної готівки, в тому числі мобільних платежів.
Четвертий, заходи щодо покращення обслуговування споживачів:

покращення наповнення сайту щодо інформації про банк;
додавання на сайт додаткових можливостей, таких як: різноманітні кредитні та інвестиційні калькулятори, аналітичні таблиці;
організація інформаційних бюлетенів для клієнтів про новинки, привітання зі святами тощо;
забезпечення можливості отримання інтерактивних консультацій;
організація тренінгів з розвитку професійних та комунікативних навичок працівників колл-центру;
підвищення якості консалтингових послуг;
скорочення часу набору номера, звернення до консультанта;
постійний моніторинг якості обслуговування клієнтів.

Рисунок 1.4 – Основні заходи щодо покращення діяльності українських банків

Тому ефективна стратегія розвитку є важливим фактором успішної роботи як для загальної банківської системи, так і для окремих банків. Саме тому в наведеному дослідженні визначено стратегічні позиції банків та запропоновано заходи щодо розвитку їх діяльності. Важливими є питання підвищення ефективності як банків, так і банківської системи в цілому. Вони потребують подальшого розвитку з урахуванням особливостей національної економіки України. Виконання запропонованих заходів сприятиме скороченню негативного впливу у найближчій перспективі та створенню передумов для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

2 АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Починаючи з 2014 року, банківська система України пройшла через один з найскладніших криз. Революція Гідності, анексія росією Криму та антитерористична операція на Донбасі призвели до виведення десятків мільярдів доларів США інвесторами в Україну, девальвації національної валюти та втрати ліквідності банками.

Одразу після завершення революції у 2014 році нове керівництво Національного банку України почало реформувати банківський сектор. Серед пріоритетних напрямків реформування були:

- очищення банківського сектору від проблемних та фіктивних банків;
- впровадження гнучкої системи обмінного курсу;
- реорганізація Національного банку України;
- стрес-тестування банків;
- боротьба з відмиванням грошей.

Реалізація рішення про виведення з банківського сектора проблемних банків була одним із найболючіших заходів як для населення, так і для економіки. Темпи зменшення кількості банків ілюструє рис. 2.1. Лише за 2015 рік НБУ відкликав ліцензії у 46 банків. Більшість банків, які припинили роботу, це банки, які обслуговували підприємства місцевих олігархів і не змогли провести рекапіталізацію, стали неплатоспроможними або були активними учасниками тіньової економіки.

Після 2014 року почала збільшуватися частка державних банків у складі банківської системи України.. На даний момент у державних банках працюють 4:

- АТ «Укресімбанк»,
- АТ «Ощадбанк»,

- АТ «Укргазбанк»,
- АТ «Приватбанк».

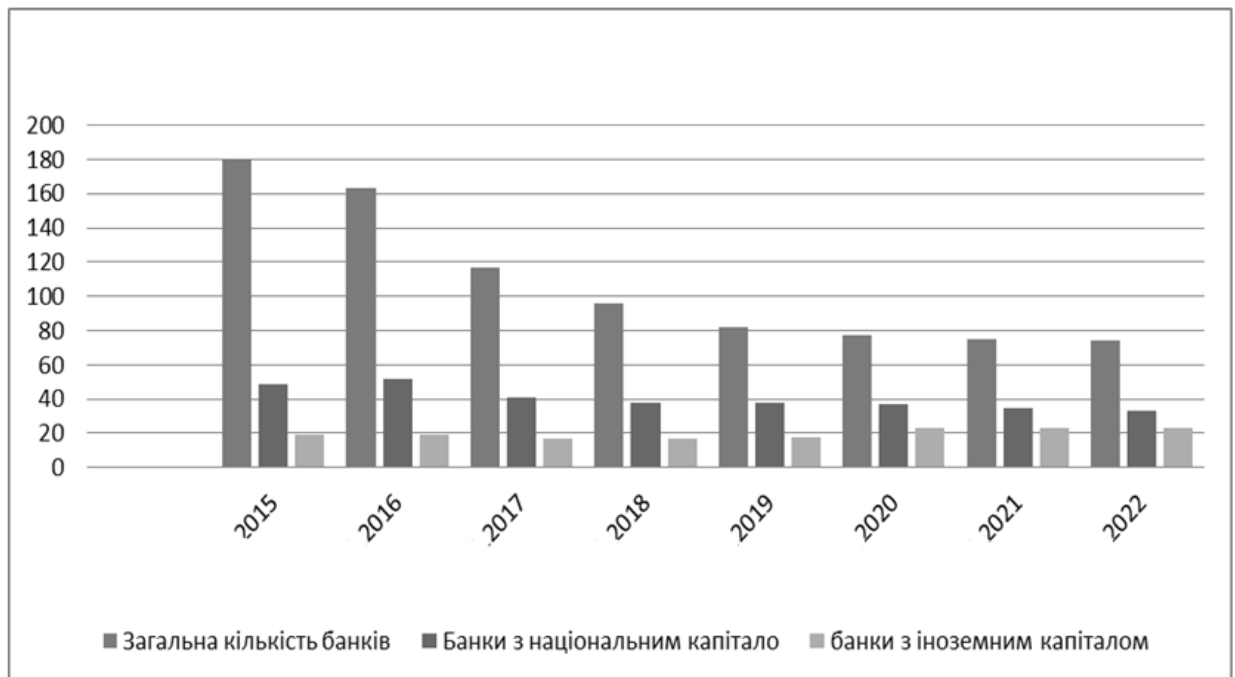

Рисунок 2.1 – Загальна кількість банків в Україні, 2015–2022 рр

Збільшення обсягу зобов'язань відбулося протягом усього періоду аналізу. Проте у 2020 році спостерігався більш високий темп зростання зобов'язань банків – 131,68%. У 2021 році також спостерігалось зростання зобов'язань, але порівняно з попереднім роком темп їх зростання був дещо нижчим і становив 126,33%.

Разом із банкрутством значної кількості українських банків суттєво зросла частка іноземного банківського капіталу на ринку (рис. 2.2). Крім того, за аналізований період кількість банків, що зі 100% іноземному капіталу, збільшилася з 19 до 23. Криза суттєво вплинула на прибутковість українських банків. Як видно з таблиці 2.1, на початок 2015 року чистий фінансовий результат українських банків становив 1,4 млрд грн, але в наступні роки вони були збитковими. З 2018 року банківський сектор встановлює історичні рекорди прибутковості.

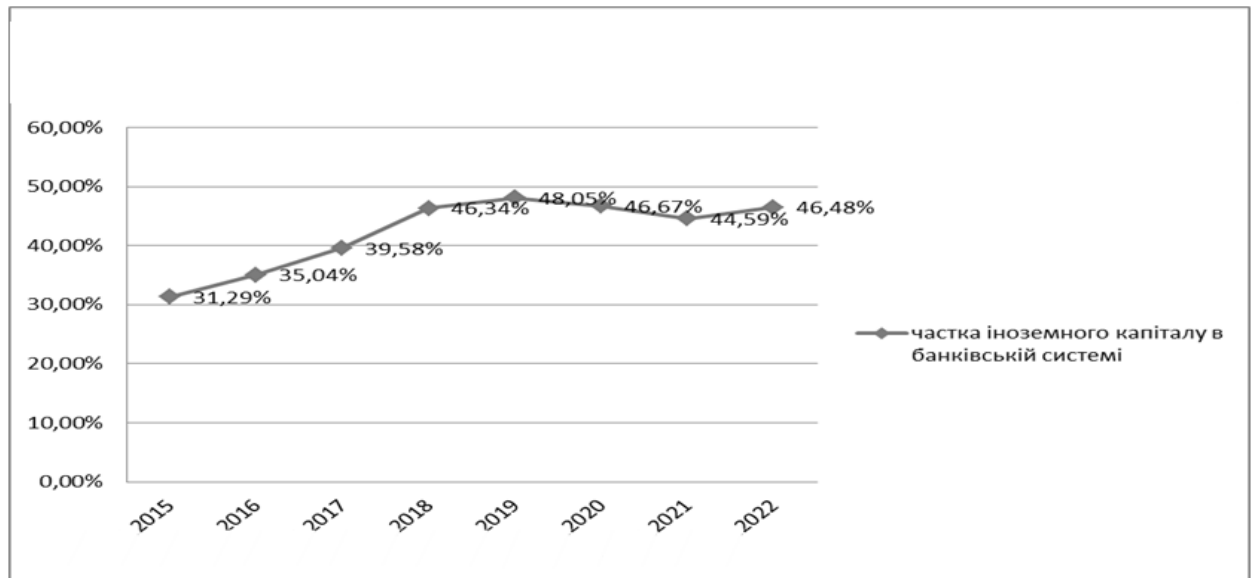

Рисунок 2.2 – Частка іноземного капіталу в українській банківській системі, 2015–2022 рр

Чистий фінансовий результат на 2022 року склав 77,5 млрд грн. У досягненні цього результату не тільки сприяла жорстка монетарна політика НБУ та високі відсоткові ставки, а й більш виважена кредитна політика банків. Значне підвищення прибутковості банківської системи стало можливим завдяки зменшенню відрахувань у резерви при постійному зростанні процентних і комісійних доходів.

Таблиця 2.1 – Основні показники прибутковості українських банків, 2014-2022 рр. млрд грн.

Показники	Роки									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Дохід	168,9	210,2	199,1	190,7	178,1	204,5	250,17	273,84	357,62	
Процентний дохід	129,9	151,3	135,1	135,8	124,0	140,8	154,30	168,75	217,08	
Комісії	24,9	28,3	28,4	31,4	37,1	50,9	62,10	93,20	85,58	
Чистий фінансовий результат	1,4	-53	-66,7	-159,3	-26,4	22,3	39,70	77,50	22,79	

Незважаючи на те, що кількість українських банків скоротилася більш ніж вдвічі, у період 2014–2022 років спостерігалася позитивна динаміка збільшення активів банківської системи більш ніж на 50%.

Аналіз структури активів банків показує, що протягом 2015–2022 років обсяг кредитування фізичних та юридичних осіб практично не змінився.

Крім того, протягом 2020–2022 років обсяги кредитування в Україні зменшувалися і навіть станом на 2022 рік не досягли рівня 2019 року. Основною причиною цього стала пандемія коронавірусу. Тривалий карантин, занепад бізнесу, підвищений ризик і невизначеність зменшили попит на банківські кредити. Додамо, що держава намагалася стимулювати кредитування шляхом запровадження доступних програм кредитування бізнесу (під 5–9% річних у гривні), а також іпотечного кредитування фізичних осіб (держпрограма «Доступна іпотека» під 7% річних у грн).

Як видно з рисунку 2.3, зростання активів банків відбулося переважно за рахунок операцій з цінними паперами. Зокрема, за цей період обсяг цих операцій зріс майже на 88%. Таке зростання відбулося через те, що державні банки активно скуповували облігації внутрішньої державної позики.

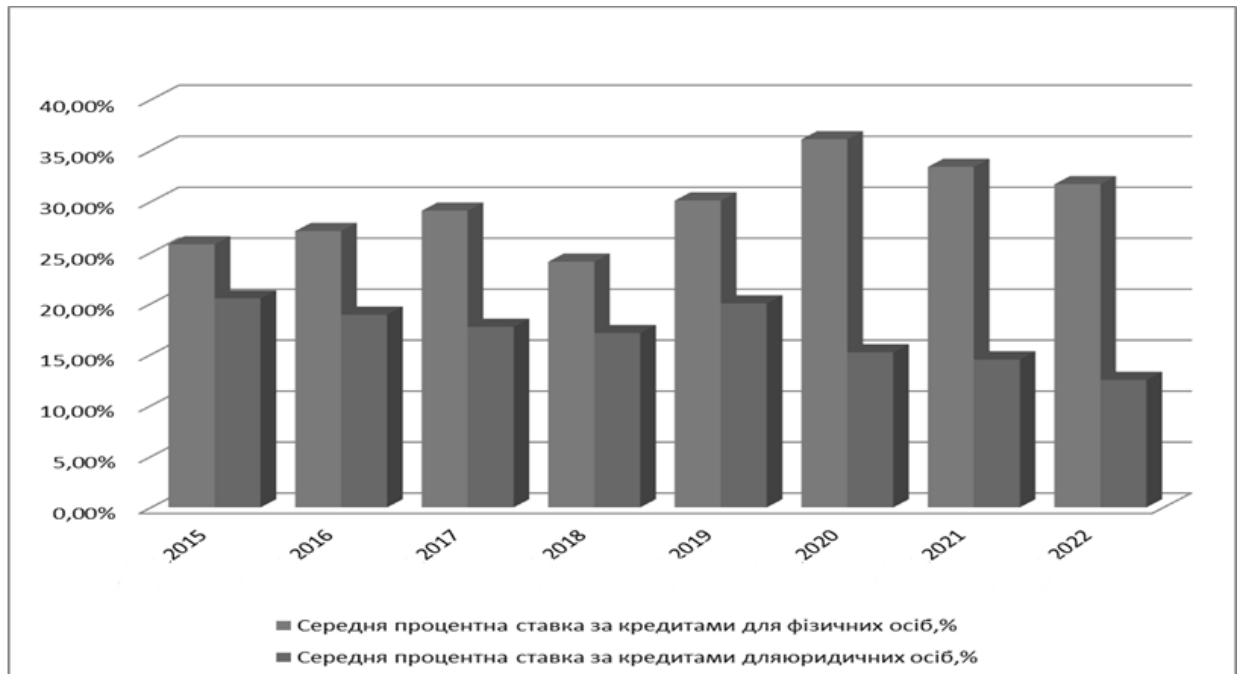

Рисунок 2.3 – Динаміка середніх процентних ставок за кредитами для фізичних та юридичних осіб протягом 2015–2022 років, %

Протягом 2016–2022 років пасиви українських банків стабільно

зростали, головним чином, цей результат було досягнуто за рахунок зростання депозитів як фізичних, так і юридичних осіб. Так, за останні шість років депозити фізичних осіб зросли на 80%, або на 324,885 млн грн, а депозити юридичних осіб – на 138%, або на 439,866 млн грн. Додамо, що найбільший приріст спостерігався за останні два роки (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Розмір пасивів українських банків, 2016–2022 рр. [30]

Показники	Роки						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Інші зобов'язання	325449	290668	289919	243105	284998	312794	213504
Депозити юр.осіб	369913	403955	406367	498157	646491	758434	889526
Депозити фіз.осіб	437152	478100	508457	552115	681892	727022	933240
Капітал банків	123784	161108	154960	199921	209460	255678	218072

Більш детальний аналіз структури депозитів фізичних та юридичних осіб за строками залучення (таблиця 2.6) показує, що найбільшу питому вагу займають депозити до запитання – 67% від загальної кількості депозитів. Крім того, за аналізований період цей показник зріс більш ніж у 3 рази.

Таблиця 2.3 – Структура вкладів за строками, 2015–2021 рр., млн. грн. [30]

Показники	Роки						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
депозити строком понад 2 роки	19 836	8 581	34 896	28 863	24 442	16 578	17 678
депозити на строк від 1 до 2 років	120 055	148 497	151 485	125 571	108 142	129 862	128 628
депозити до 1 року	271 454	271 849	293 337	322 065	348 542	395 726	350 397
вклади до запитання	305 383	364 547	419 126	456 467	590 541	805 964	1 007 206

Основними причинами такого різкого зростання є високий рівень недовіри інвесторів до банків, невпевненість у завтрашньому дні через

пандемію коронавірусу, а також стрімке зниження процентних ставок за депозитами (рисунок 2.4). Рівень інфляції значно перевищує середні процентні ставки за депозитами, що робить не вигідним інвестування в довгостроковій перспективі.

З іншого боку, інструментів для інвестування в Україні небагато – вітчизняний фондовий ринок недостатньо розвинений, інвестиції в нерухомість потребують значних початкових інвестицій, інвестиції в цінні папери іноземних компаній досить складні в організаційному плані і до війни тільки починалися розвивати. Тому банківські депозити залишаються популярним, хоча й не надто ефективним інструментом інвестування.

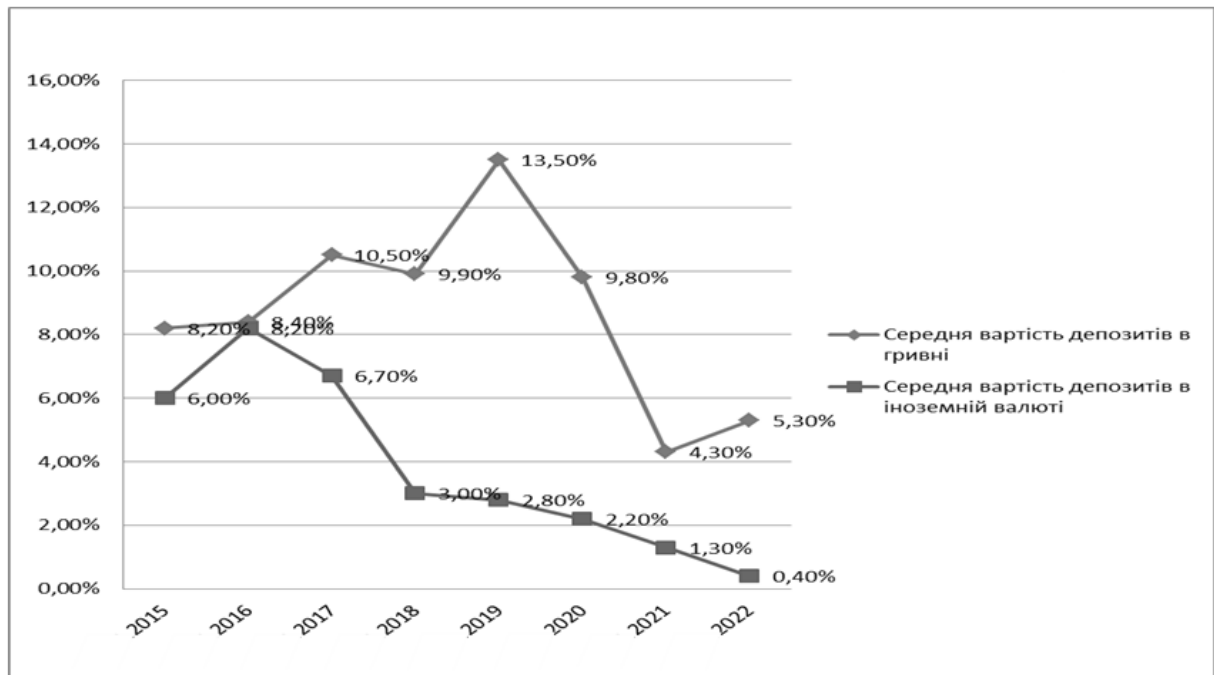

Рисунок 2.4 – Динаміка процентних ставок за депозитами в національній та іноземній валюті, 2015–2022 рр. [30]

Також спостерігається різке зниження процентних ставок за депозитами в іноземній валюті, які зараз майже такі ж, як в інших країнах Європи (рисунок 2.4). Як наслідок, протягом аналізованого періоду частка депозитів в іноземній валюті помітно знижувалася. Якщо станом на 2015 р.

депозити в іноземній валюті становили 45% від загального обсягу депозитів, то на 2022 р. – вже 32%.

При аналізі банківської системи України до початку бойових дій з боку Росії доцільно також вказати розмір золотовалютних резервів. На рубежі 2015–2016 років золотовалютні резерви України впали до надзвичайно низького рівня, що можна вважати катастрофічним. У контексті фінансово-економічного хаосу та загрози можливого колапсу країни, величезна кількість іноземної валюти була виведена з банківської системи нерезидентами, домогосподарствами та вітчизняним бізнесом. Попри різноманітні негативні фактори та нестабільність, за останні 6 років Національному банку України вдалося збільшити річні золотовалютні резерви та накопичити до початку 2022 року майже 31 млрд доларів США.

У травні 2021 року Національний банк України опублікував стратегію розвитку до 2025 року, в якій визначив основні цілі майбутнього розвитку банківської системи. Основними пріоритетними напрямками нової стратегії стали:

Сприяння економічному відродженню та розвитку:

- забезпечення стабільності макроекономічного середовища.
- відновлення процесів кредитування економіки.
- сприяння розвитку ринку фінансових послуг.
- розширення та покращення інфраструктури ринків капіталу.

Цифрові фінанси можуть виступати каталізатором цифровізації економіки та впливати на різні аспекти:

- розвиток безготівкової економіки, сприяючи електронним та безготівковим платежам.
- підвищення рівня фінансової інклюзії шляхом залучення більшої кількості осіб до фінансових послуг через цифрові рішення.
- стимулювання інновацій у фінансовому секторі шляхом впровадження нових технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, аналітика даних тощо.

На жаль, 24 лютого 2022 року всі плани змінилися – росія розпочала повномасштабне вторгнення і, таким чином, банківська система України вимушена була адаптуватися до змін.

3 ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого о 5 ранку росія завдала масованих ракетних ударів по всій території України і почала висадку за 20 кілометрів від Києва, атакуючи Херсон і Харків. Першою реакцією населення була паніка. Люди кинулися заправляти машини, купувати продукти, ліки та знімати гроші в банкоматах. Банківська система продовжувала працювати майже в усіх регіонах, за винятком тих, де йшли активні бої. Ніяких лімітів на зняття Національним банком не встановлено, вони встановлюються банками на власний розсуд. Їх було достатньо для задоволення соціальних потреб, 90% закладів торгівлі приймали банківські картки.

З 24 лютого офіційно купити долар у банках було неможливо. Закрилися міжбанківський валютний ринок і фондова біржа. Долар можна було здати лише за фіксованим курсом – 29,25 гривень за долар США. Його можна було купити на чорному ринку, за 2–3 дні його вартість зростала до 42–43 гривень за долар, але до 25 березня ціна впала до 32,5 гривень за долар [30].

Це створювало певні проблеми для людей, які виїжджали за кордон, адже обміняти гривню на валюту готівкою було практично неможливо, але з безготівковими розрахунками українськими картками за кордоном проблем не було.

Наступною проблемою було забезпечення соціальних виплат, заробітної плати бюджетникам, фінансування пенсій. Фактично припинилися надходження до бюджету. Нацбанк та інші держоргани терміново перерахували до бюджету частину прибутку за 2021 рік та організували терміновий випуск військових облігацій, які були викуплені НБУ [17].

Нижче наведено детальний опис дій та заходів Національного банку України в першу та наступні дні воєнного часу, спрямованих на підтримання

стабільності фінансово-банківської системи України.

24 лютого, після військового нападу росії на Україну, Національний банк України ухвалив одразу кілька рішень, щоб запобігти колапсу фінансової системи України. Національний банк оперативно прийняв постанову у зв'язку з оголошенням воєнного стану на всій території України, передбачено наступні заходи, включаючи:

- забезпечення безперебійної роботи відділень банків при відсутності загрози для життя та здоров'я населення.
- продовження діяльності банків з використанням обмежень, встановлених цією постановою;
- доступ до сейфів забезпечується в безперебійному режимі;
- безготівковий розрахунок здійснюється без обмежень;
- банкомати подають готівку без обмежень;
- НБУ здійснює грошове забезпечення без обмежень;

НБУ здійснив бланкове рефінансування банків для підтримання ліквідності без обмежень на суму до одного року з можливістю продовження ще на один рік та виплати Уряду України здійснювались без обмежень, відповідно до законодавства про особливий період.

Відповідною постановою також передбачено запровадження з 24 лютого 2022 року тимчасових обмежень, а саме [30]:

- зупинити роботу валютного ринку України, крім операцій з продажу клієнтами іноземної валюти;
- зафіксувати офіційний курс валют на 24 лютого 2022 року;
- обмежити можливість зняття готівки з рахунку клієнта в сумі 100 тис. грн на день (без урахування заробітної плати та соціальних виплат), крім підприємств і установ, які забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду та індивідуальних дозволів Національного Банку без комісій нарахування та зняття;
- забороняти видачу готівки в іноземній валюті з рахунків клієнтів, за винятком підприємств і установ, які забезпечують виконання

мобілізаційних завдань та планів, що стосуються Уряду і окремих дозволів, виданих Національним банком;

- ввести тимчасову заборону на здійснення міжнародних платежів у іноземній валюті (за винятком підприємств та установ, які виконують мобілізаційні завдання Уряду, а також осіб, що мають окремі дозволи Національного банку).

- припинити проведення витратних операцій обслуговуючими банками на рахунки резидентів країни, що здійснила збройну агресію проти України та інші схожі дії.

Необхідність цих заходів випливає з мети забезпечення стабільності та надійності фінансової системи країни та максимальної активізації діяльності Збройних Сил України, а також безперебійної роботи критичної інфраструктури.

Того ж дня Правління Національного банку України внесло зміни до цієї позиції, доповнивши її важливими пунктами:

Правління Національного банку України затвердило зміни до постанови від 24 лютого 2022 року 18 «Про роботу банківської системи в умовах воєнного стану», зокрема [36]:

- виявлено випадки, коли уповноваженим установам дозволено торгувати валютою

- цінності за дорученням клієнтів, а також порядок здійснення цих операцій;

- курс гривні до іноземних валют, курс гривні до спеціальних прав запозичення та ціни на банківські метали фіксуються на рівнях, які були актуальні 24 лютого 2022 року. (грн. 29,25 за долар США);

- розрахунок довідкового значення курсу гривні до долара США призупинено до окремого рішення згідно з укладеними угодами на валютному ринку України станом на 12.00;

- виявлені випадки, коли уповноваженим установам дозволено здійснювати транскордонні перекази валютних цінностей з України за

дорученням клієнтів;

- уповноваженим установам забороняється здійснювати валютні операції, включаючи операції з російськими та білоруськими рублями; учасником якого є юридична або фізична особа, що знаходиться в росії або в білорусії; для виконання зобов'язань перед юридичними або фізичними особами, які знаходяться в росії або в білорусії;

- визначено порядок здійснення щоденних операцій з купівлі Національним банком України доларів США у банків;

- право банків продавати іноземну валюту клієнтам за рахунок власної валютної позиції для виконання власних зобов'язань цих клієнтів за кредитними договорами (включаючи відсотки) перед банками;

- надано право банкам, які на момент прийняття цієї постанови мають у касі залишки валютних цінностей, продавати їх клієнтам у межах залишків валютних цінностей.

З 1 березня дозволено проведення валютних операцій між банками 1 групи Класифікатора іноземних валют і банківських металів. Починаючи з 1 березня 2022 року, замість повного заборони, буде введено нові обмеження на видачу готівки з рахунку клієнта в іноземній валюті встановили ліміт до 30 тис. грн на день. Крім того, НБУ встановив, що [29]:

- обмеження готівки продовжуватиме зніматися з рахунків підприємств та установ, які забезпечують виконання державних мобілізаційних планів (завдань) та на основі окремих дозволів НБУ;

- у разі загрози окупації Росією, забирання готівкової валюти з філій і відділень банків, розташованих у таких територіях, буде обмежено доступними коштами на рахунку. Вирішення щодо видачі грошей буде залежати від рішення керівника відділення або банку.

У додаток до цього, Нацбанк також передбачив можливість використання платіжних карток за межами країни для здійснення розрахунків та отримання готівки, внівши їх до переліку винятків із заборони на транскордонні перекази валютних цінностей з України за дорученням

клієнтів. Водночас з моменту введення воєнного стану НБУ не вводив жодних обмежень щодо безготівкових розрахунків, у тому числі за кордоном.

Національний банк також встановив заборону на зарахування коштів на рахунки фізичних осіб, отриманих через електронні платіжні засоби, що видані учасниками міжнародних платіжних систем, що діють на території Російської Федерації та Республіки Білорусь. Крім того, також заборонено використовувати в Україні електронні платіжні засоби, включаючи перекази, розрахунки та зняття готівки, що видані учасниками відповідних міжнародних платіжних систем.

Національний банк України крім того[30]:

- встановлені рекомендації щодо збору. Зокрема, рекомендовано банкам спочатку інкасувати суб'єктів господарювання у сфері роздрібної торгівлі за умови, що ці суб'єкти господарювання приймають до оплати платіжні картки в усіх торгових точках;
- розширено перелік винятків із заборони здійснення уповноваженими органами торгівлі іноземною валютою за дорученням клієнтів;
- встановлено порядок визначення курсу, за якими організаціями будуть виконуватись операції з купівлі відповідно до доручень клієнтів (що дозволено) та продажу безготівкової іноземної валюти, а також купівлі готівкової іноземної валюти у клієнтів. ;
- уточнено порядок здійснення валютного нагляду;
- визначив особливості здійснення Національним банком операцій з банками з купівлі-продажу доларів США та євро та курс за такими операціями.

Після початку бойових дій Нацбанк також вжив невідкладних заходів щодо забезпечення належного рівня ліквідності банків. У рамках даних заходів, які були встановлені постановою Правління НБУ від 24 лютого 2022 року «Про особливості підтримання ліквідності банків під час воєнного стану» затверджено порядок бланкового (без надання) рефінансування банків

для підтримання ліквідності банківської діяльності. система. Даний інструмент підвищує здатність банків ефективно та повністю виконувати свої зобов'язання перед юридичними та фізичними особами-клієнтами.

25 лютого 2022 року відновлений бланковий інструмент рефінансування вперше використано разом зі стандартними інструментами підтримки ліквідності. Проведено два тендери з підтримки ліквідності, на яких банкам надано рефінансування на суму 51,5 млрд грн.

Щоб забезпечити всі бюджетні виплати в умовах воєнного стану, Міністерство фінансів запустило випуск «військових облігацій». Це аналог державних облігацій, який має призначення - фінансування бюджету під час війни. Для цього опубліковано відповідний документ. Для того, щоб гарантувати виконання Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року та згідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Кабмін Міністрів України постановляє [30]:

1. Здійснити державні внутрішні запозичення на суму до 400 млрд грн шляхом поступового випуску облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» (далі – облігації) на таких базових умовах:

- одна облігація має номінальну вартість у розмірі 1000 грн.
- купонний період триває протягом одного року.
- ставка доходу складає 11% на рік.
- термін обігу облігацій становить до 15 років.

Кошти, що надходять від емісії облігацій, зараховуються до державного бюджету.

Станом на 14 березня було випущено дві серії ОВДП із терміном погашення у квітні 2022 року та березні 2023 року. Більшу частину ОВДП було викуплено Національним банком України (на двох аукціонах – на 8 та 20 млрд грн). Звичайно, це додаткова емісія грошей в обіг. Позитивним є те, що фізичні особи також можуть купувати ці облігації через мережу банків і фінансових брокерів.

Станом на червень 2023 року вже більше року триває війна. Незважаючи на активну боротьбу в Україні, банки працюють у штатному режимі, і всі внутрішні міжбанківські платежі здійснюються без затримок. За кордоном безперебійно працюють картки українських банків. Всі зарплати та пенсії виплачуються вчасно. Незважаючи на складну фінансову ситуацію, Україна виплачує всі свої зовнішні та внутрішні зобов'язання. Курс української гривні до доларів США та євро стабілізувався і вже можна знімати валюту в банках з рахунків фізичних осіб з певними кількісними обмеженнями – до 3400 доларів США на добу. Поступово починає працювати міжбанківський валютний ринок, частково працює фондовий ринок.

Не лише економісти, а й усі українці розуміють жахливі наслідки війни для економіки та фінансової системи України, і, незважаючи на важкі часи, які попереду, українці готові відбудувати свою країну, сподіваючись на фінансову підтримку світових фінансових організацій.

4 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вторгнення росії створило надзвичайне навантаження на стабільність банківської системи України. При цьому всі 69 банків – два російські були закриті в лютому – продовжують працювати. Депозити до запитання в гривні навіть зросли, тоді як депозити до запитання у валюті та строкові депозити в гривні залишилися відносно незмінними. Порівняно з груднем 2021 року значно скоротилися лише строкові депозити в іноземній валюті – на 22%. Важливо підкреслити, що жодних значних банківських напливів депозитів не відбулося.

З боку активів чисті активи в секторі скоротилися на 4% порівняно з кінцем 2021 року, тоді як корпоративні та роздрібні кредити в гривні залишилися відносно стабільними з деякими тенденціями до зростання. Крім того, рентабельність сектору сильно постраждала, через те, що в березні 2021 року відбувся зростання резервів на очікувані збитки, було зафіксовано фінансові втрати в розмірі 10 млрд грн. [17].

Тим не менш, наразі зберігається фінансова стабільність, що є важливою ознакою стійкості сектора. Вирішальними ми бачимо три основні причини.

Першою є важливість проведення антикризових надзвичайних заходів. Після початку вторгнення, НБУ швидко впровадив нові регулятивні норми для банківської системи та валютного ринку в умовах воєнного стану, включаючи перехід до режиму фіксованого обмінного курсу (довоєнний курс UAH/USD 29,25), тимчасові ліміти на зняття готівки та почав обмежений грошове фінансування бюджету шляхом прямої купівлі державних облігацій. Контроль капіталу за валютними операціями все ще необхідний через дефіцит надходження валюти, спричинений масовим падінням експорту. Оскільки наразі фіскальний дефіцит оцінюється в 5 мільярдів

доларів США на місяць, міжнародні експерти в основному підтримують монетарне фінансування бюджету, хоча дискусії щодо його обсягів тривають. Загалом НБУ прозоро оголосив про всі свої заходи та подальші коригування, що сприяє стабільності в секторі.

Другою є діджиталізація та практики, пов'язані з COVID. До повномасштабного вторгнення росії попит на безконтактні картки та NFC-платежі зріс завдяки динамічному ІТ-сектору України. Наприклад, технологію NFC через Apple Pay запропонували 44 банки в Україні, на 9 більше, ніж у Польщі, і в 2021 році як безконтактні картки, так і NFC-платежі перевищили транзакції з фізичними картками. Пандемія COVID прискорила цю динаміку, оскільки почали з'являтися можливості віддаленої роботи. важливу роль. У результаті українці були змушені залишити країну, продовжуючи працювати та отримувати платежі за допомогою цифрового способу банківського спілкування та транзакцій.

Третьою причиною є спадок попередніх реформ банківського сектору НБУ. Очищення банківського сектора, розпочате в 2014 році, призвело до скорочення кількості банків вдвічі до 71 у грудні 2021 року порівняно з січнем 2015 року. Таким чином, банківський сектор України досить малий, але добре капіталізований.

У той час як чисті активи сектора України становили лише 38% ВВП (Польща: 97%) у 2021 році, CAR становив 23% (Польща: 21%) у березні 2021 року. Значне скорочення (все ще високого) неефективних позики та посилення конкуренції з боку приватних банків були подальшими результатами реформ. Зменшення частки валютних депозитів відкрило простір для маневру у разі раптового відтоку валюти. Нарешті, було посилено роль наглядових рад і колегіальних процесів прийняття рішень у державних банках. Загалом, НБУ розглядався як надійний незалежний орган грошово-кредитної політики та регулятор на внутрішньому ринку та за кордоном [22].

Навіть за позитивного сценарію швидкого завершення цієї жакливої війни, українська банківська система та регулятор стоятимуть перед декількома значними викликами.

Монетарне бюджетне фінансування та контроль над валютним ринком були неминучими кроками для поглинання перших шоків для економіки від вільного падіння бюджетних надходжень, падіння експорту та відтоку валюти. Але в середньостроковій та довгостроковій перспективі значна монетарна емісія несе інфляційні ризики, тоді як валютний контроль заважає економіці пристосуватися до нової рівноваги. Таким чином, для зменшення бюджетного дефіциту може знадобитися вжити фіскальних заходів як щодо доходів, так і щодо витрат. І коли економіка знаходить нову рівновагу, включаючи її зовнішню торгівлю, валютний контроль слід поступово послабити, принаймні для операцій поточного рахунку, тоді як операції фінансового рахунку, ймовірно, повинні залишатися на місці довше.

Погіршення якості активів українських банків можна було б реально оцінити лише протягом 3–6 місяців після стійкого припинення бойових дій. НБУ буде змушений поступово повертатися до макропруденційної політики, спрямованої на стійкість сектору, а це означає, що банкам доведеться справлятися зі збитками та проблемами капіталізації. Це має відбуватися контрольовано та під суворим наглядом. Виникне потреба в масштабних стрес-тестах банківської системи, подібних до тих, що проводилися після 2014 року, щоб виявити справжню ситуацію. Тоді ін'єкції нового капіталу, які можуть бути надані міжнародними фінансовими організаціями, можуть стати ще однією формою міжнародної підтримки [7].

Наступним складним завданням стане просування нового кредитування. Він має сприяти післявоєнному відновленню, але йому заважатимуть величезні ризики для безпеки, пов'язані з геополітичним положенням України та де-факто обмеженим доступом до кредитів. Відродження кредитування має чітко відповідати структурі післявоєнної економіки України, і на першому етапі надання торговельного

фінансування експорту мало б першорядне значення. Моделі розподілу ризиків між комерційними банками, урядом та міжнародними фінансовими організаціями/донорами мають бути розвинуті надалі за допомогою нових інструментів (наприклад, гарантій та міжнародних схем страхування).

Банківський сектор України залишався напрочуд стійким під час війни. Це важливе досягнення, оскільки воно допомагає підтримувати економічну діяльність і добробут населення, яке продовжує мати доступ до основних банківських послуг у країні та за кордоном. Проте вже з'являється багато викликів, які формуватимуть сектор у найближчі роки. Це стосується поступового скасування надзвичайних постанов НБУ та повернення до інфляційного таргетування після стабільного припинення вогню. Оскільки Україна вже набула досвіду поступового скасування валютного контролю в минулому, ця проблема має бути впораною. Очікуване зниження якості активів, ймовірно, вимагатиме додаткової рекапіталізації. Оскільки сектор є відносно невеликим, це виглядає можливим з макроекономічної точки зору, особливо якщо в справу втягуються іноземні партнери. Нарешті, нове кредитування потребуватиме стимулу для підтримки економічного відновлення та відбудови України після війни.

ВИСНОВКИ

В рамках написання дипломної роботи, нами були вирішені поставлені в роботі завдання та сформовано наступні висновки.

Проаналізовано теоретичні аспекти функціонування банківської системи. Встановлено, що банківська система та економічний розвиток щільно пов'язані між собою. Проблеми в банківському секторі не тільки сповільнюють розвиток підприємництва та призводять до занепаду виробництва, але й призводять до економічного спаду у всіх сферах економіки. Банківська система може мати як позитивний, так і стримуючий вплив на економічний розвиток країни. Цей вплив здійснюється через фактори попиту, фактори пропозиції та фактори розподілу. Тому досягнення найкращих темпів економічного зростання неможливе без розвиненої банківської системи.

Майбутні дослідження в цьому напрямку мають спрямовуватися на аналіз практичних аспектів взаємозв'язку між банківською системою та економічним розвитком, а також на розробку шляхів прискорення економічного розвитку України шляхом внесення змін у банківську систему.

Проаналізовано стан банківської системи з 2015 року до кінця 2021 року, тобто до моменту повномасштабної агресії росії на територію України.

Незалежно від того, що кількість українських банків скоротилася більш ніж вдвічі, у період 2015–2021 років спостерігалася позитивна динаміка збільшення активів банківської системи більш ніж на 50%.

Аналіз структури активів банків показує, що протягом 2015–2021 років обсяг кредитування фізичних та юридичних осіб практично не змінився.

Крім того, протягом 2020–2021 років обсяги кредитування в Україні зменшувалися і навіть станом на 1 січня 2022 року не досягли рівня 2019 року. Основною причиною цього стала пандемія коронавірусу. Тривалий карантин, занепад бізнесу, підвищений ризик і невизначеність зменшили

попит на банківські кредити. Додамо, що держава намагалася стимулювати кредитування шляхом запровадження доступних програм кредитування бізнесу (під 5–9% річних у гривні), а також іпотечного кредитування фізичних осіб (держпрограма «Доступна іпотека» під 7% річних у грн).

В рамках третього розділу роботи проаналізовано особливості функціонування банківської системи України після початку війни з РФ, особливості діджиталізації банківської системи під час воєнного стану.

Станом на червень 2023 року вже більше року триває війна. Незважаючи на активну боротьбу в Україні, банки працюють у штатному режимі, і всі внутрішні міжбанківські платежі здійснюються без затримок. За кордоном безперебійно працюють картки українських банків. Всі зарплати та пенсії виплачуються вчасно. Незважаючи на складну фінансову ситуацію, Україна виплачує всі свої зовнішні та внутрішні зобов'язання. Курс української гривні до доларів США та євро стабілізувався і вже можна знімати валюту в банках з рахунків фізичних осіб з певними кількісними обмеженнями – до 3400 доларів США на добу. Поступово починає працювати міжбанківський валютний ринок, частково працює фондовий ринок.

Виокремлено перспективи розвитку банківської системи України в умовах війни з РФ. З'ясовано, що попри повномасштабну агресію банківська система залишається дієздатною, а діджиталізація робить її міцною та відповідною до світових стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузнецова, А. Й., Погореленко, Н. П. (2020). Механізм забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, 2(33), 37–47. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i33.206396>
2. Кириленко, В., Кулага, І., Ткаченко, О., & Хохич, Д. (2021). Незалежність центрального банку: нові виклики. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, 4(39), 4–11. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v4i39.238455>.
3. Данилишин Б., Богдан І. (2020). Розробка системи антикризових заходів для економіки України в умовах поширення пандемії коронавірусу. Банки та банківські системи, 15(2), 1–15.
4. Фостяк В., Танчак Ю., Другова В., Алексєєв І., Бондарчук М. (2021). Депозитна політика банків України в умовах пандемії Covid-2019. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, 3(38), 15–24. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i38.23741>.
5. Бойд, Дж. Х., Де Ніколо, Г. і Родіонова, Т. (2019). Банківські кризи та датування кризи: розмежування потрясінь і реагування політики. Журнал фінансової стабільності, 41, 45–54. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2019.03.001>.
6. Талавера, О., Цапін, А. та Жолуд, О. (2018). Макроекономічна невизначеність і банківське кредитування: приклад України. Економічні системи, 36 (2), 279–293. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2011.06.005>.
7. Акінс, Б., Доу, Ю. та Нг, Дж. (2017). Корупція в банківському кредитуванні: роль своєчасного визнання збитків за кредитом. *Journal of Accounting and Economics*, 63 (2–3), 454–478. <https://doi.org/10.1016/j.jaccoco.2016.08.003>

8. Cubillas, E., Ferre, r E. & Suárez, N. (2021). Does the mood of investors affect the stability of the bank? International evidence of credit behavior. *Journal of International Money and Finance*, 113. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2020.102351>.
9. Національний банк України. (2020). Висока частина непрацюючих кредитів залишається значною проблемою банківського сектору. [Національний банк України. Висока частка непрацюючих кредитів залишається значною проблемою для банківського сектору. Національний]. Отримано з <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> [в Україні].
10. Ахунов, М., Хоув, Л. В. і Джегерс, М. (2018). Вплив транскордонних поглинань на ефективність цільових банків в інституційно поганому середовищі: хвиля поглинань в Україні, 396–417. <https://doi.org/10.1080/14631377.2018.1537739>.
11. Грицкевич, А. та Козловський, Л. (2018). Перегони чи посилення ринкової влади? Конкуренція в банківському секторі після виходу іноземних банків, *International Review of Economics & Finance*, 58, 371–389. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2018.04.007>.
12. Колодізев О., Щербак В., Вжитинська К., Черновол О. & Лозинська О. (2022). Кластеризація банків за рівнем цифровізації в умовах пандемії COVID-19. *Банки та банківські системи*, 17 (1), 80–93. [doi:10.21511/bbs.17\(1\).2022.07](https://doi.org/10.21511/bbs.17(1).2022.07).
13. Якубовський, С., Алексєєвська Г. та Цевух, Я. (2020). Вплив монетарної політики Європейського центрального банку на фінансові показники країн Східної Європи. *Журнал Global Policy and Governance*, 9(1), 37–49.
14. Арі, А., Чен, С. і Ратновські, Л. (2021). Динаміка непрацюючих кредитів під час банківської кризи: нова база даних із наслідками після COVID-19. *Journal of Banking & Finance*, 133. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2021.106140>.

15. Гош, С. (2019). Прострочення кредитів у банківських системах: наскільки ефективні системи кредитної звітності? Дослідження міжнародного бізнесу та фінансів, 47, 220–236. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2018.07.011>.
16. Гауфлер, А., Вутон, І. (2021). Багатонаціональні банки на регульованих ринках: чи бажана фінансова інтеграція? Канадський економічний журнал (CJE)/Revue canadienne d'économique. <https://doi.org/10.1111/caje.12508>.
17. Wu, J., Yang, Y., Chen, M., & Jeong, B. N. (2022). Monetary Policy, Economic Uncertainty and Banking Risk: Evidence from Different Countries. *Journal of International Money and Finance*, 122. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2021.102580>.
18. Дані про кількість банків України. (2020). [Дані про кількість українських банків]. Отримано з <https://bank.gov.ua/files/6-Banks.xlsx> [в Україні].
19. Міністерство фінансів. (2022). [Міністерство Фінансів]. Отримано з <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/> [в Україні].
20. Грошово-кредитна статистика. (2020). Кредити, надані резидентам у розрізі секторів економіки. [Грошово-кредитна статистика. Кредити резидентам за секторами економіки. Отримано з <https://bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xlsx> [в Україні].
21. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. (2019). Річний звіт фонду гарантування вкладів фізичних осіб 2018. / Річний звіт. Річний звіт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Отримано з https://www.fg.gov.ua/images/docs/reports/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%A4%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D1%83_2018_ukr.pdf [в Україні].
22. Національний банк України. (2022b). Огляд банківського сектору. [Національний банк України. Огляд банківського сектору. Отримано з

<https://bank.gov.ua/ua/news/all/pributokbankivskogo-sektoru-v-2021-rotsi-syagnuvistorichnogo-maksimumu--775-mlrd-gr> [в Україні].

23. Рейтинг українських банків – 2020. (2020). ТОВ «Фьючер Медіа» [Рейтинг українських банків - 2020. Future Media Ltd.]. Отримано з <https://mind.ua/publications/20207884-rejtingukrayinskih-bankiv-2020> [в Україні].

24. Національний банк України. (2019). Звіт про фінансову стабільність. [Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність]. Отримано з <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovustabilnist-gruden-2019-roku> [в Україні].

25. Національний банк України. (2020). Фінансові звіти у розрізі секторів: Балансовий звіт депозитних корпорацій. Додаток 3. Національний банк України. Фінансові звіти за секторами: Баланс депозитних корпорацій. Додаток 3]. Отримано з <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sectorfinancial/data-sector-financial#3fa> [в Україні].

26. Національний банк України. (2020). Огляд банківського сектору. [Національний банк України. Огляд банківського сектора]. Отримано з <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyadbankivskogo-sektoru-lyuty-2020-roku> [в Україні].

27. Національний банк України. (2022). Прибуток банківського сектору. [Національний банк України. Прибуток банківського сектора. Отримано з <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pributokbankivskogo-sektoru-v-2021-rotsi-syagnuvistorichnogo-maksimumu--775-mlrd-gr> [в Україні].

28. Національний банк України. (2020). Фінансові зміни у розрізі секторів: Звіт про доходи та витрати депозитних корпорацій. Додаток 2. Національний банк України. Фінансові звіти за секторами: Звіт про доходи та витрати депозитних корпорацій. Додаток 2.]. Отримано з https://bank.gov.ua/files/fsi_dodatok_2-5.xlsx [в Україні].

29. Світовий банк. (2020). Банківські непрацюючі кредити до валових кредитів для Канади. Федеральний резервний банк Сент-Луїса. Отримано з <https://fred.stlouisfed.org/series/DDSI02CAA156NW> DB.

30. Національний банк України. (2022). Дані наглядової статистики. [Національний банк України. Наглядова статистика]. Отримано з <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist/data-supervision> [в Україні].

31. Смагло О. В. (2018). Стан та перспективи розвитку співробітництва між Україною та міжнародними інституціями / О.В. Мукачівський державний університет. Економіка та суспільство, 14, 856–861 [в Україні].

32. Горбаль, Н. І., Гошовська, О. В. & Полтавцева, А. І. (2018). Процес та наступний націоналізації “Приватбанку”. Процес та наслідки націоналізації Приватбанку / Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Менеджмент та підприємство в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, 875, 270–277 [в Україні].

33. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи) (2020). [Принципи стратегічного реформування державного банківського сектору (Стратегічні принципи)], 21. Отримано з <https://mof.gov.ua/storage/files/20200814%20SOB %20Strategy.pdf> [в Україні].

34. Король, М. М., Добош, А. В. (2020). Вплив іноземних ТНК на економіку України / В.І. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка, 25 (3-82), 29–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-82-5> [в Україні].

35. Мудра Р.Р. (2018) Ефективність функціонування банків України на ринку банківських продуктів і послуг. Економіка і суспільство. Випуск 17. 2018 р. С. 573-579. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/85.pdf

36. Чепіжко О. В. (2021) Ліквідація неплатоспроможного банку за участю інвестора: організація, процедури, переваги. Бізнес Інформ. 2021. № 10. С. 311- 317.

37. Швець Н. Р., Омельчук Я. А. (2021) Основні підходи до організації системи внутрішнього контролю у банках України. Вісник Університету банківської справи. 2021. № 2-3. С. 61–66.

38. Шинкар М. Л. (2021) Організаційні та правові заходи оптимізації механізмів запобігання банкрутству та примусовій ліквідації вітчизняних банківських установ. Журнал східноєвропейського права. 2021. № 62. С. 106-114.

39. Шум М. А., Якименко О. Є., Лимар К. Г. (2021) Організація використання та обліку корпоративних банківських платіжних карток. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 10(3). С. 21-23.

40. Коблянська О. І., Захарчук А. І., Коблянська Г. Ю. Методика і організація обліку доходів і витрат комерційних банків. Modern economics. 2021. № 13. С. 130-134.

41. Сайт ОщадБанку України. Фінансова звітність. (2022). Отримано з: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>

42. Закон України про банки і банківську діяльність»
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

43. Дзюблюк О. В. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці. Вісн. Нац. банку України. 2015. № 3. С. 30–35.